

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 025 МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО З КУРСУ
«ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ»**

Одеса – 2023

Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 025 Музичне мистецтво з курсу «Психологія творчості». Одеса, 2023. 26 с.

Розглянуто на засіданні кафедри загальної та диференціальної психології

Протокол від 19 січня 2023 року № 6

Схвалено науково-методичною комісією

Протокол від 23 лютого 2023 року № 8

Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського

Протокол від 23 лютого 2023 року № 8

Розробник:

Ю.Г.Черножук – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені

К. Д. Ушинського» ***Рецензенти:***

О.В. Кузнєцова, кандидат психологічних наук, доцент, проректор з науковопедагогічної та соціально-гуманітарної діяльності КЗВО "Одеська академія неперервної освіти» Одеської обласної ради"

С.В. Ситнік, доктор психологічних наук, професор, завідувача кафедри теорії та методики практичної психології ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського

© Черножук Ю.Г., 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Психологія творчості» є складовою професійної підготовки магістрів спеціальності 025 Музичне мистецтво.

Мета навчальної дисципліни: полягає в тому, щоб забезпечити теоретичну та практичну підготовку магістрантів у царині психології

творчості, яка допоможе їм розвинути власний творчий потенціал, сприятиме успішності майбутньої професійної діяльності.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Психологія творчості» здобувачі повинні:

знати:

- проблематику сучасної психології творчості;
- зміст провідних психологічних концепцій творчості, теорій творчого процесу, механізмів розвитку творчих здібностей тощо;
- психологічну природу чинників, що стимулюють творчу активність особистості, а саме, феноменів уяви, мислення, інтуїції, натхнення, творчих здібностей; темпераментних, характерологічних, мотиваційних та інших індивідуально-психологічних особливостей особистості;
- впливу на творчість особистості її соціального оточення;
- психологічні механізми творчого процесу;
- вікові особливості музичної та хореографічної творчості.

вміти: розв'язувати творчі фахові завдання; проводити дослідження розвитку творчих здібностей (креативності);

володіти методами діагностики індивідуально-типових особливостей творчої особистості (креатива);

здійснювати вимірювання індивідуально-психологічних показників творчих здібностей (креативності), мотивації творчої діяльності; виявляти схильності і здібності людей до різних видів творчості;

підбирати засоби впливу на розвиток творчого потенціалу особистості в залежності від вікових та індивідуальних особливостей;

1. досліджувати індивідуально-психологічні особливості творчої діяльності людей, та чинники (емоційні, інтелектуальні, мотиваційні тощо), що впливають на них;
2. здійснювати спостереження за діяльністю, психічним станом людей у процесі творчої діяльності;
3. проводити вивчення закономірностей розвитку творчої особистості в процесі навчання образотворчому мистецтву;
4. скласти психологічну характеристику творчо обдарованих людей;

Таблица 1

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лб	с.р	інд		л	п	лб	с.р	інд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Творчість як психічне явище та об'єкт дослідження												
Тема 1. Предмет і методи психології творчості	8	2	2		4							
Тема 2. Підходи до вивчення творчості у вітчизняній психології	8	2	2		4							
Тема 3. Дослідження творчості в зарубіжній психології	8	2	2		4							

Тема 4.Творчий процес	8	2	2		4							
Тема 5. Творчі здібності (креативність)	8	2	2		4							
Разом за модулем 1	40	10	10		20							
Змістовий модуль 2. Творча особистість (креатив) та її розвиток												
Тема 6 Креативність у структурі загальних здібностей	8	2	2		4							
Тема 7. Методи розвитку креативності	8	2	2		4							
Тема 8. Творча особистість (креатив)	8	2	2		4							
Тема 9. Психологічний механізм розвитку креативності	8	2	2		4							
Тема 10. Розвиток креативності в родині і школі	8	2	2		4							
Разом за з модулем 2	40	10	10	0	20							
ІНДЗ	10					10						
Усього	90	20	20	0	40	10						

ТЕМАТИЧНИЙ СУПРОВІД ОСНОВНИХ ПИТАНЬ КУРСУ

Змістовий модуль 1. Творчість як психічне явище та об'єкт

дослідження Тема 1. Предмет і методи психології творчості

Поняття про творчість. Психологічні складові творчості. Творчість як об'єкт дослідження. Методи психологічного дослідження творчості. Самозвіти творців. Біографічний метод. Моделюючий експеримент. Метод «креативного поля». Розв'язування творчих задач. Тестування. Аналіз продуктів діяльності. спостереження, самоспостереження, інтерв'ю, анкетування, метод експертної оцінки, констатуючий експеримент та ін. Література: 1, 2, 3, 5, 7.

Тема 2. Підходи до вивчення творчості у вітчизняній психологічній науці

Творчість як особливий вид «економії думки» (О.П.Потебня). Творчість як сукупність рефлексів (В.М.Бехтерєв). Концепція художньої творчості Л.С.Виготського. Засади наукової творчості (В.І.Вернадський). Концепція «креативного поля» Д.Б.Богоявленської. Творчість як взаємодія свідомості та несвідомого (О.Я.Пономарьов). Творчість як результат «когнітивної функціональної надлишковості» (В.М.Дружинін). Творчість як «головний чинник індивідуалізації» (В.А.Роменець).

Література: 2, 3, 7, 14, 17

Тема 3. Дослідження творчості в зарубіжній психології

Творчість як сублімація (З.Фройд). Творчість як прояв архетипів (К.Юнг). Творчість як самоактуалізація (А.Маслоу). «Дивергентне мислення» як основа творчості (Дж.Гілфорд). Творчість як «інвестування ідей» (Р.Стернберг). Компоненти творчої діяльності (Л.Терстоун). Література:

6, 7, 8, 14, 17.

Тема 4. Творчий процес

Поняття про природу творчості. Види та рівні творчості. Проблема мотивації творчості. Роль у творчості емоцій та почуттів. Перетворювальна поведінка і творча діяльність особистості. Творчий акт (ознаки, схема, етапи). Література: 1,3,5,8,17.

Тема 5. Творчі здібності (креативність)

Поняття про здібності. Історія вивчення здібностей в психології. Психологічні характеристики здібностей. Види здібностей. Здібності і. Види задатків.

Поняття про творчий потенціал особистості. Структура творчого потенціалу. Творчий потенціал студента. Поняття про креативність як елемент творчого потенціалу особистості. Психологічні складові креативності. Творчі здібності та схильність до творчості. Методи дослідження творчих здібностей.

Література: 1,2,3,6,7,8.

Змістовий модуль 2. Творча особистість (креатив) та її розвиток

Тема 6. Креативність у структурі загальних здібностей

Креативність та навченість. Креативність та інтелект. Особистості з різним співвідношенням креативності та інтелекту. Поняття про обдарованість та її види. Музична обдарованість. Обдарованість та креативність.

Література: 2, 3, 6, 8, 14

Тема 7. Методи розвитку креативності

Основні психологічні підходи до проблеми розвитку творчих здібностей. Метод розв'язування творчих задач. Метод «мозкової атаки» та його види. Метод розвиваючих ігор. Метод формуючого експерименту.

Література: 1,3,5,8,17.

Тема 8.Творча особистість (креатив)

Поняття про творчу особистість (креатива). Психологічні властивості креативів. Творча особистість і «европатології». Психологічні проблеми креативів.

Література: 3,4.7, 14, 17.

Тема 9. Психологічний механізм розвитку креативності

Успадковане і набуте у творчих здібностях. Поняття про механізм розвитку творчих здібностей (креативності). Чинники, що сприяють та заважають розвитку креативності. Проблема штучного стимулювання креативності. Креативність у дошкільному і шкільному віці. Література: 6, 7, 8. 14, 17.

Тема 10. Розвиток креативності в родині і школі

Родинні чинники розвитку креативності. Принципи розвитку творчих схильностей дитини у родині. Розвиток креативності у навчальному процесі школи. Види і методи навчання, які сприяють розвитку креативності. Сучасні технології розвитку креативності.

Література: 3,4.7, 14, 17.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота здобувачів вищої освіти з дисципліни «Психологія творчості» є необхідним компонентом навчального процесу. Це діяльність, що планується загальними зусиллями педагога і здобувача вищої освіти і виконується останнім у різних формах. До них належать:

- слухання лекцій, підготовка та участь в проблемних лекціях. семінарських заняттях, виконання лабораторних робіт;
- підготовка короткого довідника з дисципліни, що вивчається;

- підготовка міні-доповідей та презентацій матеріалу на практичних заняттях;
- організація і проведення лекції-презентації;
- написання есе за темами, що запропоновані викладачем;
- навчальні тези;
- робота з рекомендованою літературою;
- підготовка до модульного контролю та іспиту та ін.

Викладач здійснює поточний контроль за самостійною навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, всіляко сприяє її активізації, тощо.

Активна самостійна робота студентів можлива тільки за наявності стійкої позитивної мотивації. Найвпливовішим мотивуючим чинником є підготовка до подальшої професійної діяльності.

Завдяки самостійній роботі під час вивчення дисципліни «Психологія творчості» здобувач вищої освіти навчається працювати як з рекомендованою викладачем літературою, так і з іншими інформаційними джерелами, робити це свідомо і зацікавлено, переконується в необхідності постійно підвищувати власну професійну кваліфікацію, навчається самостійно виробляти знання, в нього розвиваються навички критичного мислення. При цьому можуть бути задіяні різні форми роботи з інформацією (аудиторна, поза-аудиторна).

Самостійна робота реалізується у процесі різних видів занять (лекційні, практичні, семінарські). Здобувачі вищої освіти навчаються критично сприймати матеріал, що пропонує викладач, ставити коректні запитання, дискутувати. У такий спосіб вони вивчають засадничу проблематику дисципліни, навчається глибоко розуміти зміст головних психологічних

підходів до вивчення творчого процесу, розвитку творчих здібностей, психологічну природу фасилітаторів та інгібіторів творчості тощо.

В результаті самостійної роботи здобувач також навчається досліджувати творчі здібності (креативність), діагностувати індивідуальнотипові особливості творчої особистості (креатива); здійснювати вимірювання мотивації творчої діяльності; виявляти схильності людей до різних видів творчості; підбирати засоби впливу на розвиток творчого потенціалу особистості в залежності від її вікових та індивідуальних особливостей тощо.

Таблиця 2

Теми практичних занять

№ з/п	Тема заняття Форма заняття	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Семінар «Підходи до вивчення творчості у вітчизняній психології»	2	
2	Семінар «Дослідження творчості в зарубіжній психології»	2	
3	Діагностика творчих здібностей магістрантів	2	
4	«Творча особистість яка вона?» (складання психологічних портретів видатних людей)	2	
5	Тренінг «Методи розвитку креативності»	2	
6	Вирішення творчих задач	2	
7	Дискусія «Обдарована дитина в сучасному світі»	2	
	Усього	14	

На практичних заняттях з «Психології творчості», які проходять за окремим планом, здобувачі вищої освіти демонструють результати

самостійної роботи, (усні міні-доповіді, есе, тематичні презентації). На занятті використовується фронтальне опитування, учбові дискусії, робота в групах (командах), брейн-стормінг, кейс-метод, тренінг.

Під час занять виявляють себе аналітичні здібності та критичне мислення здобувачів, їхня активність, здатність правильно формулювати та захищати власну позицію.

Таблиця 3

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
1	Предмет і методи психології творчості	4		Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань, залік
2	Підходи до вивчення творчості у вітчизняній психології	4		
3	Дослідження творчості в зарубіжній психології	4		
4	Творчий процес	4		
5	Творчі здібності (креативність)	4		
6	Креативність у структурі загальних здібностей	4		
7	Методи розвитку креативності	4		
8	Творча особистість (креатив)	4		
9	Психологічний механізм розвитку креативності	4		

10	Розвиток креативності в родині і школі	4		
	Разом	40		

Вивчення дисципліни «Психологія творчості» передбачає також використання позааудиторної роботи. Вона включає самостійну та індивідуальну роботу, що сприяють розвитку критичності мислення, формують уміння шукати і знаходити необхідні першоджерела, а також аналізувати їхній зміст. Подібно до практичних занять вони розширюють, поглиблюють та закріплюють знання і уміння, отримані студентами під час лекцій.

В курсі «Психології творчості» найбільш доцільними, на наш погляд, є: пошук та аналіз першоджерел; написання та презентація коротких рецензій на них; підготовка міні-довідей; написання есе за темами, що запропоновані, складання психологічних портретів видатних творців; створення короткого довідника з дисципліни, що вивчається.

Таблиця 4

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Скласти план психологічного дослідження творчості конкретної людини під час професійної діяльності за допомогою методів спостереження, опитування, аналізу результатів діяльності		
2	Дослідити особливості власного творчого потенціалу. Скласти рекомендації з його розвитку		

3	Створити психологічний портрет реальної людини, яка працює в царині науки або мистецтва і яку можна вважати «креативом»		
4	Проаналізувати процес створення власного твору в певній галузі як творчого акту		
5	Провести спостереження за проявами креативності людей різного віку, надати рекомендації щодо розвитку їхніх творчих здібностей		
	Разом	10	

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Особливу роль в самостійній роботі здобувачів за навчальною дисципліною «Психологія творчості» відіграє творча робота. Вона якнайкраще виявляє себе під час виконання індивідуальних навчальнодослідних завдань. Їхнє використання дозволяє розвивати інтелектуальну сферу особистості, творчі здібності, формувати орієнтацію на постійне самовдосконалення.

Одним з критеріїв ефективності самостійної роботи є результати виконання здобувачами вищої освіти «тестів досягнень». Користуючись ними можна, наприклад, перевірити рівень знань з дисципліни «Психологія творчості»

Тестові завдання для перевірки знань здобувачів з дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ

1 Психологія творчості концентрує увагу на вивченні: а) психологічних особливостей творчих особистостей різного віку, б) фактів психічного життя, механізмів та закономірностей психіки творчих особистостей, в) психологічних умов, мотивів й механізмів процесу створення творчими

особистостями нових матеріальних і духовних продуктів, г) природи конфліктів між творчими особистостями, або всередині них самих.

2 Здійснити «об'єктивний» аналіз тексту художнього твору, а також аналіз людських емоцій, що виникають при його сприйманні намагався: а) Потебня, б) Вернадський, в) Бехтерев, г) Виготський.

3. Роменець вважав, що: а) креативність пов'язана з інтенсивністю пошукової мотивації та чутливістю до побічних утворень, б) у творчості і саме завдяки їй відбувається вияв людської індивідуальності, в) людина відрізняється від тварин надлишковим когнітивним ресурсом, г) в мові зберігається більше психічної енергії, ніж потрібно для повсякденного спілкування і цей залишок витрачається на художню та наукову творчість.

4 Ідея «дивергентного мислення» належить: а) Маслоу, б) Ламброзо, в) Терстоуну, г) Гілфорду.

5 Метод «креативного поля» дозволяє вивчити: а) рівні інтелектуальної активності особистості, б) перебіг, мотивів та психологічних проблем, пов'язаних з творчістю, в) архетипи, г) когнітивну функціональну надлишковість.

6 Метод, в якому відповідно до цілей дослідження виділяються чітко визначені смислові одиниці, називається методом: а) самозвітів творців, б) тестування, в) «креативного поля», г) контент-анализу.

7 Який з рівнів творчості призводить до результату, що є принципово новим лише для конкретної людини: а) перший, б) другий, в) третій, г) четвертий. 8

На пристосування до певного об'єкту спрямована: а) адаптивна поведінка, б) перетворювальна поведінка, в) зухвала поведінка, г) людська поведінка. 9 Уві сні творчий акт трапляється: а) часто, б) завжди, в) ніколи, г) один раз за життя.

10 Під час інкубації як етапу творчого акту: а) людина продовжує свідомо працювати над задачею, б) усвідомлює принципову неможливість вирішення

даного завдання, в) підсвідоме «виношує» майбутнє рішення, г) має місце миттєве інтуїтивне проникнення в сутність завдання.

11 Здатність індивіда породжувати багато нових, різноманітних, незвичайних ідей в умовах діяльності це: а) пам'ять, б) увага, в) сприймання, г) креативність.

12 Яке ствердження є вірним: а) людина може мати гарну навчальність, але не бути креативною особистістю, б) тільки людина з гарною навчальністю може бути креативною, в) навчальність і креативність ніколи не пов'язані між собою, г) навчальність і креативність є синонімами.

13 Задоволення власним життям найбільш притаманне людям, у яких: а) високий інтелект + висока креативність, б) висока креативність + низький інтелект, в) низька креативність + високий інтелект, г) низька креативність + низький інтелект.

14 Першим сенситивним періодом для розвитку креативності є вік: а) від 3 до 5 років, б) від 6 до років 8, в) від 18 до 21 року, г) від 10 до 14 років.

15 Бачення задачі, самостійність в її пошуку й постановці; аналіз умов задачі, пошук невідомого в задачі (висунення гіпотез), перевірка й аналіз гіпотез це характеристики: а) методу формуючого експерименту, б) методу «мозкової атаки», в) методу розв'язання творчих задач, г) методу розвиваючих ігор.

16. «Інтелектуальна ініціатива» є компонентом: а) творчого процесу, б) мнемічного процесу, в) атенційного процесу, г) емоційного процесу. 17. Теорію «креативного поля» створено: а) Богоявленською, б) Пономарьовим, в) Дружиніним, г) Роменцем.

18. Ламброзо досліджував: а) сексуальні переживання творця, б) механізм сублімації, в) «креативне поле», г) проблему «генія та божевілля».

19. «Теорію інвестування» висунув: а) Ламброзо, б) Фройд, в) Стернберг, г) Гілфорд.

20. Моделюючий експеримент це: а) штучне створення «ситуації творчості», б) вивчення перебігу, мотивів та психологічних проблем, що пов'язані з творчістю, в) аналіз архетипів, г) вимірювання інтелекту творців.
21. Аналіз глибинного змісту підсвідомого творця здійснюється за допомогою методу: а) тестування, б) психоаналізу в) «креативного поля», г) вивчення результатів (продуктів) діяльності.
22. Думку про те, що вирішальну роль у виникненні та перебігу творчого процесу відіграє мотивація, висловив: а) Маслоу, б) Вернадський, в) Потебня, г) Бехтерєв.
23. Мотиви, засоби та цілі власних дій усвідомлюються при: а) руйнівній поведінці, б) реактивній поведінці, в) цілеспрямованій поведінці, г) дитячій поведінці.
24. У творчому акті на етапі постановки проблеми активну роль відіграє: а) надсвідоме, б) несвідоме, в) свідомість, г) первинна свідомість.
25. Під час осявання (інсайту) як етапу творчого акту: а) людина продовжує свідомо працювати над задачею, б) свідомо перевіряються і з різних причин відкидаються можливі рішення, в) підсвідоме «виношує» майбутнє рішення, г) має місце інтуїтивне проникнення в сутність завдання.
26. Інтелект це: а) здібність до пізнання і вирішення проблем, б) здібність до набуття нових знань та навичок, в) здатність породжувати багато нових, різноманітних, незвичайних ідей, г) здатність концентрувати свідомість на певному об'єкті.
27. Яке ствердження є вірним: а) креативність є одним з проявів обдарованості, б) обдарованість є одним з проявів креативності, в) креативність та обдарованість є проявами інтелекту, г) «креативність» та «обдарованість» це синоніми.
28. Страх ризику висловлювання своєї думки притаманний людям у яких: а) високий інтелект + висока креативність б) висока креативність + низький

інтелект, в) низька креативність + високий інтелект, г) низька креативність + низький інтелект.

29. Особистість креативного типу відрізняє наявність у поведінці: а) тільки жіночих рис, б) як жіночих, так і чоловічих рис, в) тільки чоловічих рис, г) тільки дитячих рис.

30. Яка з перелічених рис не є характерною для обдарованих дітей: а) намагання за будь яку ціну отримати високі оцінки в школі, б) інтерес до складних ігор, в) прагнення до досконалості, г) неповага до дітей з більш низьким інтелектом.

31. Думка про те, що в мові зберігається більше психічної енергії, ніж потрібно для повсякденного спілкування і цей залишок витрачається на художню та наукову творчість належить: а) Потебні, б) Вернадському, в) Бехтерєву, г) Виготському.

32. Концепцію «когнітивної функціональної надлишковості» висунуто: а) Богоявленською, б) Пономарьовим, в) Дружиніним, г) Роменцем.

33. Фройд вивчав: а) сексуальні переживання творця, б) проблему самоактуалізації, в) «креативне поле», г) проблему «генія та божевілья».

34. Думка про те, що творчість стимулюється чутливістю до нових ідей, а не їхньою критикою належить: а) Терстоуну, б) Вернадському, в) Бехтерєву, г) Виготському.

35. Предметом психології художньої творчості є: а) вивчення біографії творців, б) вимірювання рівня інтелектуальної активності творців, в) естетична цінність витворів мистецтва, г) художня діяльність.

36. Яке з наведених понять не має відношення до виокремлених психологами видів творчості а) військова, б) життєва, в) складна, г) домашня.

37. Креативність – це творча спрямованість, уроджено притаманна всім, але втрачена більшістю під впливом середовища, писав а) Потебня, б) Вернадський, в) Маслоу, г) Бехтерєв.

38. Творча поведінка є складовою: а) перетворювальної поведінки, б) реактивної поведінки, в) цілеспрямованої поведінки, г) зухвалої поведінки.
39. У творчому акті на етапі розв'язання задачі активну роль відіграє: а) надсвідоме, б) несвідоме, в) свідомість, г) первинна свідомість.
40. На перевірному етапі творчого акту: а) людина продовжує несвідомо працювати над задачею, б) перевіряється цінність отриманого рішення, в) підсвідоме «виношує» майбутнє рішення, г) має місце інтуїтивне проникнення в сутність завдання.
41. Навчальність це: а) здібність до пізнання і вирішення проблем, б) здібність до набуття нових знань та навичок, в) здатність породжувати багато нових, різноманітних, незвичайних ідей, г) здатність концентрувати свідомість на певному об'єкті.
42. Явище так званого «інтелектуального порогу» було відкрито: а) Торренсом, б) Фройдом, в) Богоявленською, г) Дружиніним.
43. Яка з гіпотез найбільш достовірно пояснює походження творчих здібностей: а) здібності передаються у спадок, б) здібності розвиваються під впливом середовища, в) гіпотеза взаємодії спадковості та середовища.
44. Другий сенситивний період у розвитку креативності спостерігається у віці: а) від 3 до 5 років, б) від 6 до років 8, в) від 18 до 21 року, г) від 10 до 14 років.
45. Висування максимальної кількості ідей, які спрямовані на розв'язання певної творчої задачі є сутністю: а) методу формуючого експерименту, б) методу «мозкової атаки», в) методу розв'язання творчих задач, г) методу розвиваючих ігор.
46. Питання продуктивності наукової творчості вивчав: а) Потебня, б) Вернадський, в) Бехтерев, г) Виготський.
47. Пономарьов вважав, що: а) креативність пов'язана з інтенсивністю пошукової мотивації та чутливістю до «побічних утворень», б) можливості для

творчості виникають тоді, коли людина «випадає з потоку розв'язання завдань на адаптацію», в) у творчості і саме завдяки їй відбувається вияв людської індивідуальності, г) в мові зберігається більше психічної енергії, ніж потрібно для повсякденного спілкування і цей залишок витрачається на художню та наукову творчість.

48. Юнг пояснював художню творчість спираючись на: а) концепцію «когнітивної функціональної надлишковості», б) вчення про архетипи, в) теорію «креативного поля», г) концепції самоактуалізації.

49. Самозвіти творців як метод дослідження творчості спрямований на аналіз: а) перебігу, мотивів та психологічних проблем, пов'язаних з творчістю, б) фактів особистого життя, в) моделюючих експериментів, г) рівня інтелектуальної активності творців.

50. Який з наведених методів не використовується для вивчення креативних можливостей людини: а) моделюючий експеримент, б) тестування, в) метод «креативного поля», г) метод кореляційного аналізу.

51. Який з наступних видів творчості має на меті знищення людських ресурсів та матеріальних цінностей: а) ігрова творчість, б) управлінська творчість, в) військова творчість, г) побутова творчість.

52. Дитина у своєму творчому розвитку: а) завжди наслідує дорослим, б) іноді наслідує дорослим, в) ніколи не наслідує дорослим, г) не наслідує нікому.

53. Відповідність мети (здуму, програми) й отриманого результату передбачає: а) предметна діяльність, б) творча діяльність, в) внутрішня діяльність, г) зовнішня діяльність.

54. У творчому акті на етапі перевірки результатів активну роль відіграє: а) надсвідоме, б) несвідоме, в) свідомість, г) первинна свідомість.

55. Якщо IQ нижче 115 – 120, то: а) інтелект та креативність взаємопов'язані, б) креативність стає незалежним фактором, в) креативність взагалі неможлива.

56. Креативність це: а) здібність до пізнання і вирішення проблем, б) здібність до набуття нових знань та навичок, в) здатність породжувати багато нових, різноманітних, незвичайних ідей, г) здатність концентрувати свідомість на певному об'єкті.

57. Віра у свої можливості притаманна людям у яких: а) високий інтелект + висока креативність, б) висока креативність + низький інтелект, в) низька креативність + високий інтелект, г) низька креативність + низький інтелект.

58. Негармонійність емоційних стосунків у родині є: а) позитивним чинником для розвитку креативності дитини, б) є вкрай негативним чинником для розвитку креативності дитини, в) не впливає на розвиток креативності дитини.

59. Спеціалізована креативність формується на основі загальної креативності у віці: а) від 3 до 5 років, б) від 13 до 20 років, в) від 6 до років 8, г) від 10 до 14 років.

60. Моделювання творчого процесу, створення мікроклімату, що сприяє виявленню і розвитку креативності є характеристиками: а) методу формуючого експерименту, б) методу мозкової атаки, в) методу розв'язання творчих задач, г) методу розвиваючих ігор.

61. Творчість з позицій рефлексологічного підходу трактував: а) Потебня, б) Вернадський, в) Бехтерев, г) Виготський.

62. Дружинін стверджував, що: а) людина відрізняється від тварин надлишковим когнітивним ресурсом, б) креативність пов'язана з інтенсивністю пошукової мотивації та чутливістю до побічних утворень, в) у творчості і саме завдяки їй відбувається вияв людської індивідуальності, г) в мові зберігається більше психічної енергії, ніж потрібно для повсякденного спілкування і цей залишок витрачається на художню та наукову творчість.

63. Маслоу є фундатором: а) концепції самоактуалізації, б) концепції «когнітивної функціональної надлишковості», в) вчення про архетипи, г) теорії «креативного поля».

64. Біографічний метод передбачає вивчення: а) «ситуації творчості», б) архівних документів, в) моделюючих експериментів, г) рівня інтелектуальної активності творців.
65. Продовжити метафору (зокрема, «жіноча краса подібна до осені, вона...») є завданням: а) методу самозвітів творців, б) методу тестування, в) методу «креативного поля», г) методу кореляційного аналізу.
66. Який з рівнів творчості характеризує процес творчості, що призводить до принципово нового для відносно великого кола людей результату (школа, команда, село і т. ін.):
- а) перший, б) другий, в) третій, г) четвертий.
67. Синонімом до слова «інтелект» є: а) розум, б) активність, в) обдарованість, г) креативність.
68. Невідповідність мети та отриманого результату є характеристикою: а) предметної діяльності, б) творчої діяльності, в) внутрішньої діяльності, г) зовнішньої діяльності.
69. На підготовчому етапі творчого акту: а) людина продовжує несвідомо працювати над задачею, б) перевіряються і з різних причин свідомо відкидаються можливі рішення, в) підсвідоме «виношує» майбутнє рішення,
- г) має місце інтуїтивне проникнення в сутність завдання.
70. Якщо IQ вище 115 – 120, то: а) інтелект та креативність взаємопов'язані, б) креативність стає незалежним фактором, в) креативність взагалі неможлива.
71. Вроджені якості розуму та нервової системи це: а) задатки, б) талант, в) геніальність, г) навчальність.
72. Постійний конфлікт між власними уявленнями про світ і шкільними вимогами. притаманний людям у яких: а) високий інтелект + висока креативність б) висока креативність + низький інтелект, в) низька

креативність + високий інтелект, г) низька креативність + низький інтелект.

73. Неузгодженість вимог, слабкість зовнішнього контролю за поведінкою є:

а) позитивним чинником для розвитку креативності дитини, б) є вкрай негативним чинником для розвитку креативності дитини, в) не впливає на розвиток креативності дитини.

74. Одним зі стимулів для розвитку креативності дитини є: а) наявність зразка унормованої поведінки в родині, б) відсутність зразка унормованої поведінки в родині, в) гармонійні стосунки в родині.

75. Відстеження змін психіки дитини у процесі активного впливу дослідника на досліджуваних з метою активізації їхнього творчого потенціалу є сутністю: а) методу формуючого експерименту, б) методу «мозкової атаки»,

в) методу розв'язання творчих задач, г) методу розвиваючих ігор.

Запитання до заліку з курсу « Психологія творчості»

1. Предмет психології творчості.
2. Концепція творчості О.О.Потебні.
3. Концепція наукової творчості В.І.Вернадського.
4. Концепція творчості В.М.Бехтерева.
5. Концепція творчості Л.С.Виготського.
6. Концепція творчості Д.Б.Богоявленської.
7. Концепція творчості О.Я.Пономарьова.
8. Концепція творчості В.М.Дружиніна.
9. Концепція творчості В.А.Роменця.
10. Погляди на творчість Ч.Ламброзо.
11. Концепція творчості З.Фрейда.

12. Концепція творчості К.Г.Юнга.
13. Концепція творчості А.Маслоу.
14. Концепція творчості Дж.Гілфорда.
15. Концепція творчості Р.Стернберга.
16. Концепція творчості Л.Терстоуна.
17. Концепція творчості А.Кестлера.
18. Основні проблеми сучасної психології творчості.
19. Самозвіти творців як метод дослідження творчості.
20. Дослідження творчості за допомогою біографічного метода. 21.
Моделюючий експеримент як метод дослідження творчості.
22. Метод «креативного поля».
23. Розв'язання творчих завдань як метод дослідження творчості.
24. Тестування як метод дослідження творчості.
25. Вивчення результатів (продуктів) діяльності як метод дослідження творчості.
26. Психоеаналіз у дослідженні творчості.
27. Природа творчості як психологічна проблема.
28. Види творчості.
29. Рівні творчості.
30. Проблема мотивації творчості.
31. Роль у творчості емоцій та почуттів.
32. Схема розвитку творчості дитини.
33. Активність як чинник творчості.
34. Адаптивна та перетворювальна поведінка.
35. Складові адаптивної поведінки.
36. Складові перетворювальної поведінки.
37. Відмінність творчості від предметної діяльності.

38. Взаємодія свідомого та підсвідомого у творчому та інтелектуальному процесах.
39. Ознаки творчого акту.
40. Схема творчого акту.
41. Етапи творчого процесу (акту).
42. Підготовчий етап творчого акту.
43. Інкубація як етап творчого акту.
44. Осявання (інсайт) як етап творчого акту.
45. Перевірний етап творчого акту.
46. Основні підходи до розуміння творчих здібностей.
47. Поняття про креативність.
48. Критерії креативності.
49. Поняття про обдарованість.
50. Співвідношення понять «обдарованість» і «талант».
51. Види обдарованості.
52. Співвідношення понять «креативність» та «обдарованість».
53. Співвідношення креативності з навчальністю.
54. Співвідношенням креативності з інтелектом.
55. Особистості з різним співвідношенням креативності та інтелекту.
56. Проблема успадкованого й набутого у творчих здібностях.
57. Основні чинники розвитку творчих здібностей дитини в родині.
58. Умови розвитку творчих здібностей дитини в родині.
59. Особливості особистості креативного типу.
60. Механізм розвитку та сенситивні періоди розвитку креативності.
61. Особливості розвитку креативності у дошкільному віці.
62. Особливості розвитку креативності у шкільному віці.
63. Проблема стимулювання розвитку креативності.

- 64.Поняття про обдаровану дитину.
- 65.Критерії визначення дитячої обдарованості в інтелектуальній сфері.
- 66.Критерії визначення дитячої обдарованості у сфері образотворчого мистецтва.
- 67.Критерії визначення дитячої обдарованості у різних галузях мистецтва.
- 68.Критерії визначення дитячої креативності.
- 69.Особливості особистості та психологічні проблеми обдарованих дітей.
- 70.Проблеми реалізації здібностей обдарованих дітей.
- 71.Основні психологічні підходи до проблеми розвитку творчих здібностей.
- 72.Розв'язування творчих задач як метод розвитку креативності.
- 73.Метод мозкової атаки («брейн-стормінгу»).
- 74.Метод розвиваючих ігор.
- 75.Формуючий експеримент як метод розвитку креативності.

Методики діагностики творчих здібностей (креативності)

1. **Тест вербальної креативності (RAT) С.Медніка** (адаптація Вороніна). Методика спрямована на виявлення та оцінку прихованого творчого потенціалу досліджуваних. Обрані показники: індекс оригінальності (**ІО**) – середнє «оригінальностей» усіх відповідей; індекс унікальності (**ІУ**) – кількість унікальних відповідей.

2. **Методика Е.Торренса** (Torrance Test of Creative Thinking) (адаптація Холодної). Тест спрямований на діагностику невербального творчого мислення. Обрані показники: продуктивність висунення візуальних ідей (**ВІ**) –кількість закінчених зображень; конструктивна активність (**КА**) – складність конструктивних перетворень у закінчених зображеннях; візуальна оригінальність (**ВО**) – частотність появи певного зображення.

3. **Опитувальник «Діагностика особистісної креативності»**
О.Тунік. Діагностує деякі риси особистості креативів. Обрані показники: схильність до ризику (Р); допитливість (Д); складність (С); уява (У).

4. **Тест - опитувальник «Креативність» Н.Вишнякової.** Має на меті експрес-діагностику творчих схильностей особистості. Обрані показники: оригінальність (О); допитливість (Д); уява (У), інтуїція (І); творче мислення (М); емоційність, емпатія (Е); почуття гумору (Г); творче ставлення до професії (П).

Література

1. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей.
<http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Гільбух Ю.З. Розумово обдарована дитина. Психологія, діагностика, педагогіка. <http://www.nbuv.gov.ua/>.
3. Гнатко М.М. Психологічні передумови роботи з обдарованими дітьми: методичні рекомендації. <http://www.nbuv.gov.ua/>.
4. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. <http://www.nbuv.gov.ua/>.
6. Ільїна Н.П. Психологія творчості та обдарованості. <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Карпенко Н.А. Психологія творчості. Навчальний посібник. <http://www.nbuv.gov.ua/>.
8. Клепиков О.І., Кучерявий І.Т. Основи творчості особистості: навч. посіб. <http://www.nbuv.gov.ua/>.
9. Клименко В.В. Механізм творчості: чи можна його розвивати. <http://www.nbuv.gov.ua/>.
10. Кульчицька О.І., Моляко В.А. Бузок обдарованості в саду творчості. <http://www.nbuv.gov.ua/>.

11. Лейтес Н.С. Возрастная одаренность школьников. <http://www.nbuu.gov.ua/>
12. Матюшкин А.М. Загадки одаренности. <http://www.nbuu.gov.ua/>
13. Моляко В.О. Психология решения школьниками творческих задач. <http://www.nbuu.gov.ua/>.
14. Моляко В.О. Психологічна теорія творчості. <http://www.nbuu.gov.ua/>.
15. Моляко В.О. Психологічна проблема творчого потенціалу людини. <http://www.nbuu.gov.ua/>.
16. Роменець В. А. Психологія творчості: Навч. посібник. <http://www.nbuu.gov.ua/>.
17. Черножук Ю.Г. Психологія творчості. Навчальний посібник (для педагогічних ВНЗ). <http://www.nbuu.gov.ua/>.
18. Черножук Ю.Г. Креативність особистості: індивідуальне та типове. <http://www.nbuu.gov.ua/>.
19. Черножук Ю.Г. Особливості особистості студентів-креативів. <http://www.nbuu.gov.ua/>.
20. Черножук Ю.Г. Інтелект та креативність менеджерів. <http://www.nbuu.gov.ua/>.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.
2. URL :<http://www.mon.gov.ua>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт URL : <http://www.nbuu.gov.ua/>
4. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт.
URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
5. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт.
URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>